

Tinghøj

Bebyggelse fra yngre bronzealder og yngre jernalder

Katrine Vestergaard

Kulturhistorisk rapport 99, 2020

Bygherre: Viborg Kommune

ISBN 978-87-92778-75-8

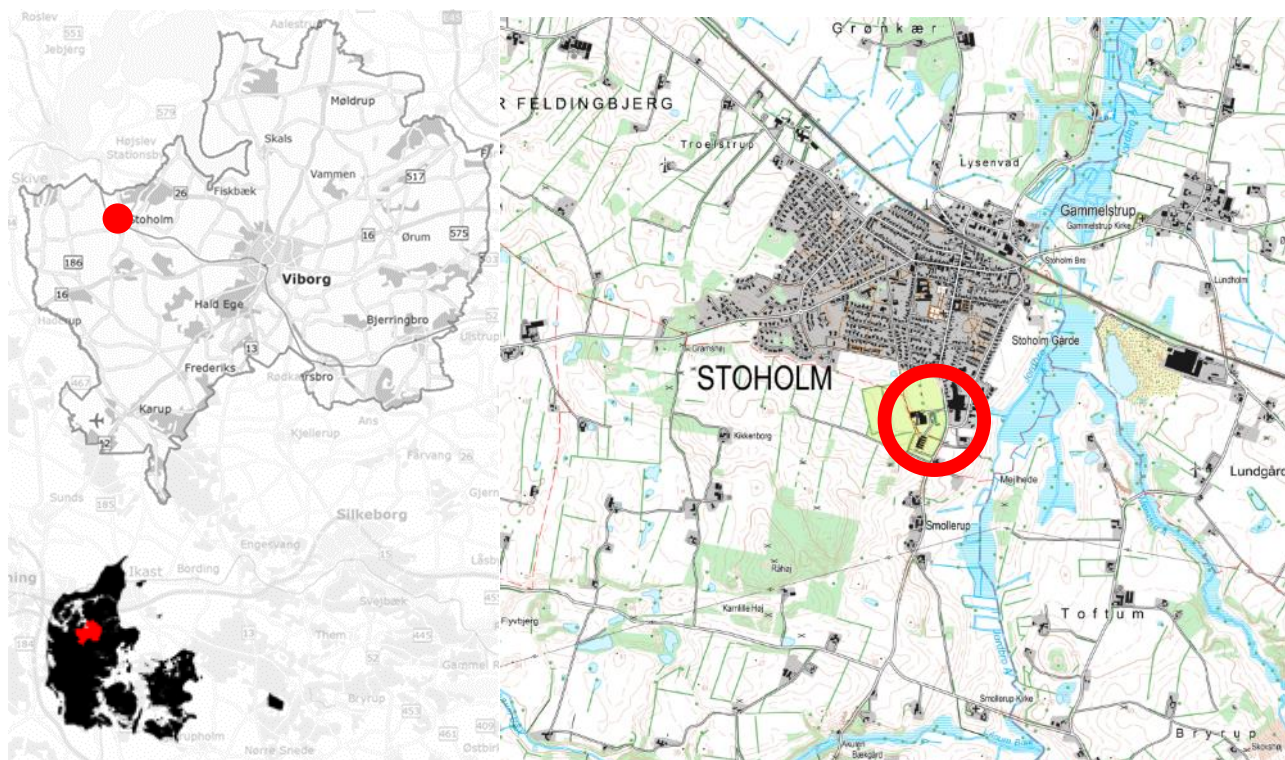

**VIBORG
MUSEUM**

Indledning

Da Viborg Kommune solgte to grunde i Stoholm, blev museet kontaktet, da man blev klar over, at den nordligste grund ikke tidligere var undersøgt for fortidsminder. Men området, syd for, var i 2004/2005 undersøgt af Skive Museum, og her havde det vist sig, at der på stedet lå mange væsentlige fortidsminder, i form af blandt andet en stor yngre jernalderbosættelse, en gravplads fra yngre stenalder, en gravhøj, mange ild-/kogegruber samt et depot fra bronzevalderen. Bebyggelsessporene blev dengang ikke afgrænset til nogen sider, derfor var museet meget interesseret i at undersøge den nye grunde, da der var en forventning om, at bebyggelsen fortsatte. Derfor blev et areal på ca. 3500 m² prøvegravet. Under prøvegravningen blev der fundet væsentlige fortidsminder i form af spor efter bebyggelse. Da det ikke var muligt at ændre planer for byggeriet, blev der efterfølgende foretaget en udgravning af et areal på ca. 2300 m².

Figur 1. Udgravningens placering er markeret med en rød ring. Nederst t.v.: Viborg Kommune markeret på Danmarkskortet.

Viborg Museums j.nr.:	VSM 10642
Lokalitetsnavn:	Tinghøj
Sogn og kommune:	Feldingbjerg Sogn i Viborg Kommune.
Sted- og lokalitetsnummer:	130103-130 (adm.), -146, -167

Forsidefoto: Arkæologerne Ida og Katrine følger gravemaskine, mens der graves muld af.

Copyright
 Viborg Museum 2020
 Indeholder data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, WMS-tjenesten

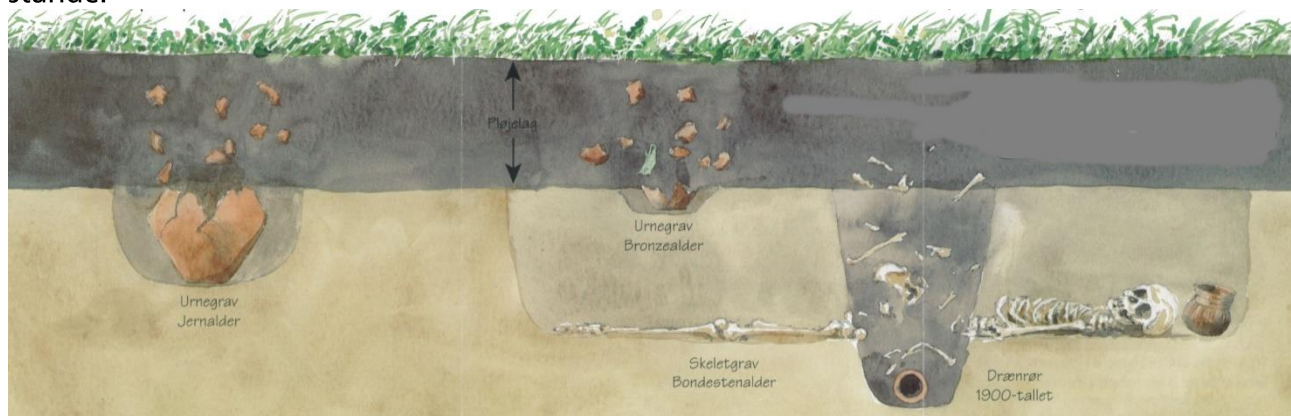
En udgravning

En arkæologiske udgravning i det åbne land starter oftest med en prøvegravning. Ved en prøvegravning bliver pløjelaget gravet af i lange nord-syd orienterede, 2 meter brede baner med ca. 15 meters mellemrum, såkaldte søgegrøfter, herved kan eventuelle anlægsspor, under muldlaget, kan observeres. Søgegrøfteren bliver så vidt muligt lagt nord-syd, da størstedelen af fortidens huse var øst-vest orienteret, og sandsynligheden for at ramme sporene efter husene er derfor største herved. Det er på baggrund af fundene fra prøvegravningen, at det afgøres, hvilke områder, der skal undersøges ved en egentlig arkæologisk udgravning.

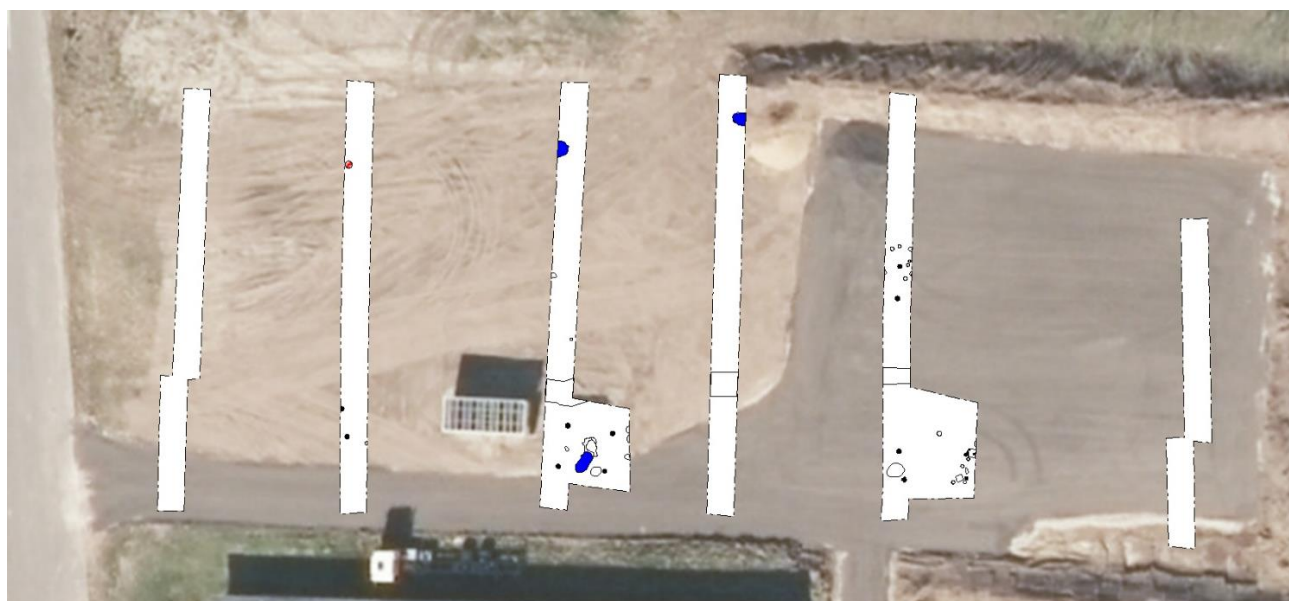
Ved den efterfølgende arkæologiske undersøgelse fjernes pløjelaget med gravemaskine. På dyrkede arealer har ploven vendt det øverste lag rundt utallige gange, så selvom dette lag skulle indeholde genstande, er det meget få sikre oplysninger, der kan hentes her. Når muldlaget er gravet af, kan man se stolpehuller og andre anlægsspor som mørke pletter i den lyse undergrund.

Det er disse spor, der undersøges. Undersøgelsen foregår ved, at anlæggene snittes. Det vil sige at den ene halvdel graves bort, hvorefter det er muligt at se dybden på nedgravningen og for eksempel spor efter de stolper, der har været brugt til at bygge med. Det er på baggrund af stolpehullernes indbyrdes placering, udseende i snit og eventuel stratigrafi, at de enkelte konstruktioner udredes.

Før anlæggene på Tinghøj blev snittet, blev de alle afsøgt med en metaldetektor, for at undersøge om der skulle være metalgenstande heri, der blev dog ikke gjort nogen fund af metalgenstande.

Figur 2. Skematisk eksempel på anlægsspor under pløjelaget. Tegning: Fra Vejle Amt.

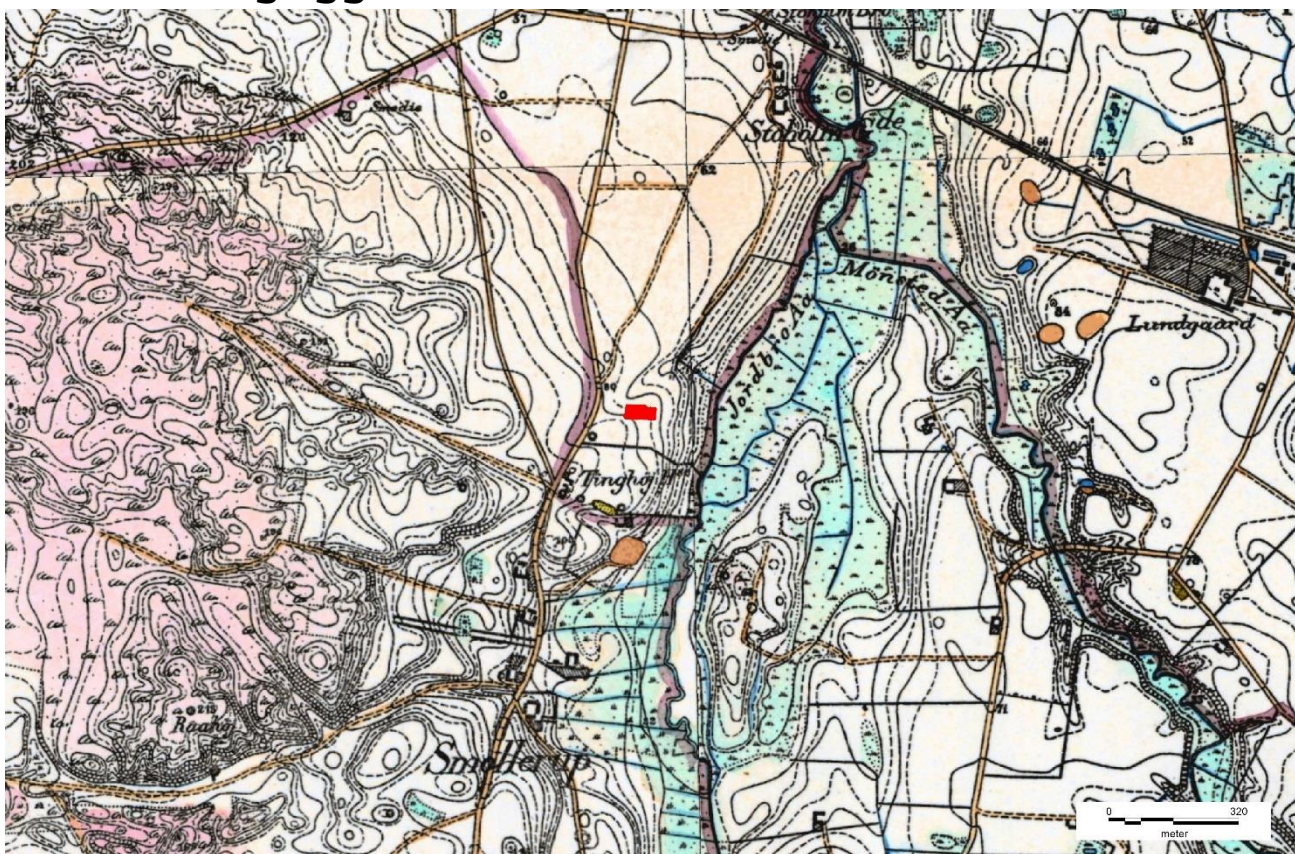

Figur 3. Søgegrøfterne på Tinghøj med markering af anlægssporen.

Figur 4. En gravemaskine i færd en med forundersøgelse i 2014. Foto: Viborg Museum. Foto til højre: stolpehuller og væggrøfter aftegner sig som mørkebrune pletter mod den gule undergrund i søgegrøft. Fra en udgravning i 2014. Foto: Viborg Museum.

Det omkringliggende landskab

Figur 5. De topografiske forhold omkring det undersøgte areal. Det undersøgte areal er markeret med rød. Baggrundskort: høje målebordsblade.

Det her undersøgte areal er beliggende på et højtliggende plateau på en bakkekam vest for Jordbro Å, der mod nord løber sammen med Mønsted Å. Umiddelbart øst for det undersøgte felt falder terrænet stejlt ned mod ådalen, ligesom det falder svagt mod nord. Mod vest er bakkekammen afgrænset af hede.

Udgravningens resultater

Da prøvegravningen viste, at der på området, som formodet, var væsentlige fortidsminder, og da det ikke var muligt at friholde disse ved anlægsarbejdet, blev området indstillet til udgravning. Ved den efterfølgende udgravning blev der fjernet muld af et område på ca. 2340 m². Herefter blev de fremkommende anlæg undersøgt. Der blev fundet bebyggelsesspor fra yngre bronzealderen/ældre jernalder samt fra yngre jernalder.

Figur 6. Oversigtsplan over udgravningsflet. Ild-ikogegruber er markeret med rød krydsskravering, gruber er brune og gruber med rødbrunt fyld er rødbrune. Anlæg med blå omrids er fundet i niveau 2. Anlæg med sortprikket udfyldninger er moderne. Anlæg der udfyldt med sort er tagstolpehuller til huse.

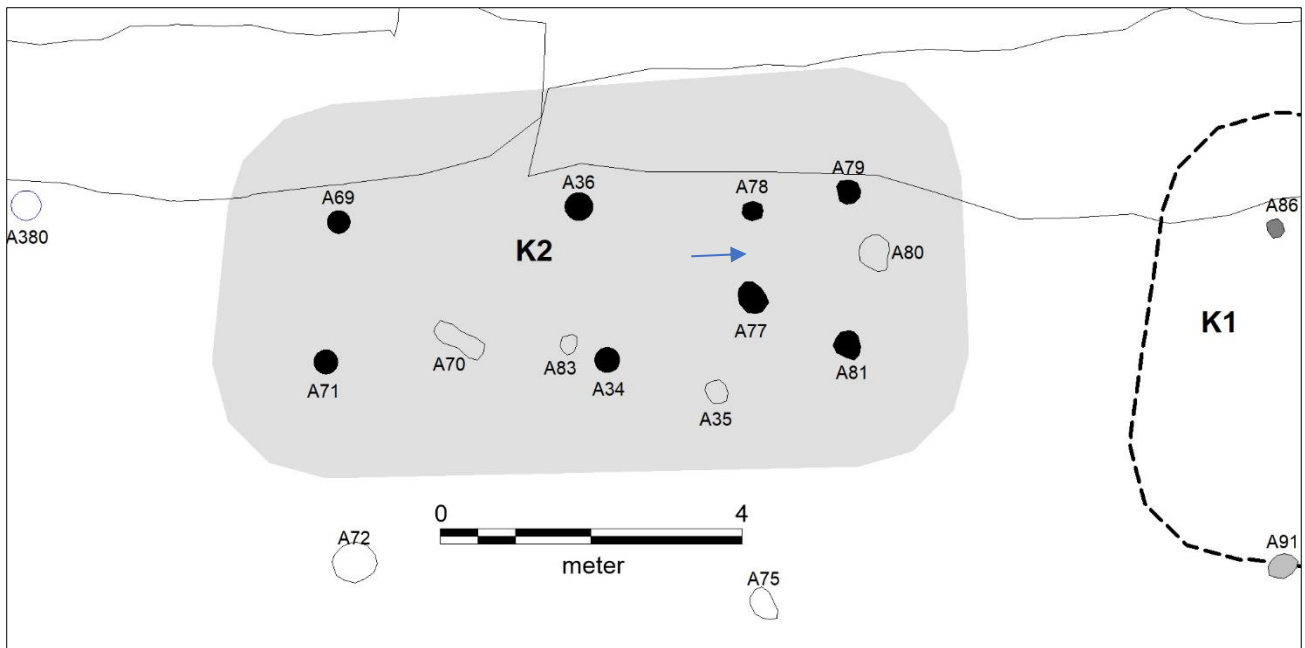
Bebyggelse fra yngre bronzealder/jernalder

Under udgravningen blev der fundet spor efter fem konstruktionerne. Fire af disse konstruktioner skal formodentligt dateres til yngre bronzealder/ældre jernalder. Der er tale om fire treskibede huse (K1-K4). Det vil sige, at huset har været opbygget med to parallelle stolperækker, der har opdelt huset i tre baner, også kaldet "skibe". Denne måde at bygge huse på ses fra omkring år 1700 f.kr, det vil sige begyndelsen af bronzealderen. Det er den dominerende byggeskik, frem til slutningen af vikingetiden, undervejs sker der forskellige ændringer i husenes konstruktion, størrelse og indretning. Der er disse forskelligheder over tid, der er med til at datere bygningerne.

Det kan dog ikke udelukkes, at husene K1-K4 faktisk skal dateres til yngre jernalder og dermed er en del af den yngre jernalderbebyggelse, der er undersøgt lige syd for. Dette vil først blive afklaret når resultater af C14-dateringerne foreligger.

Grunden til, at husene er svære at datere er, at der ikke er bevaret væg- og indgangstolpehuller. Vægstolperne har typisk ikke været gravet lige så dybt ned som de tagbærende stolper og indgangstolperne. Derfor er de også mere udsatte for bortpløjning og dermed ikke bevaret ved alle hustomter.

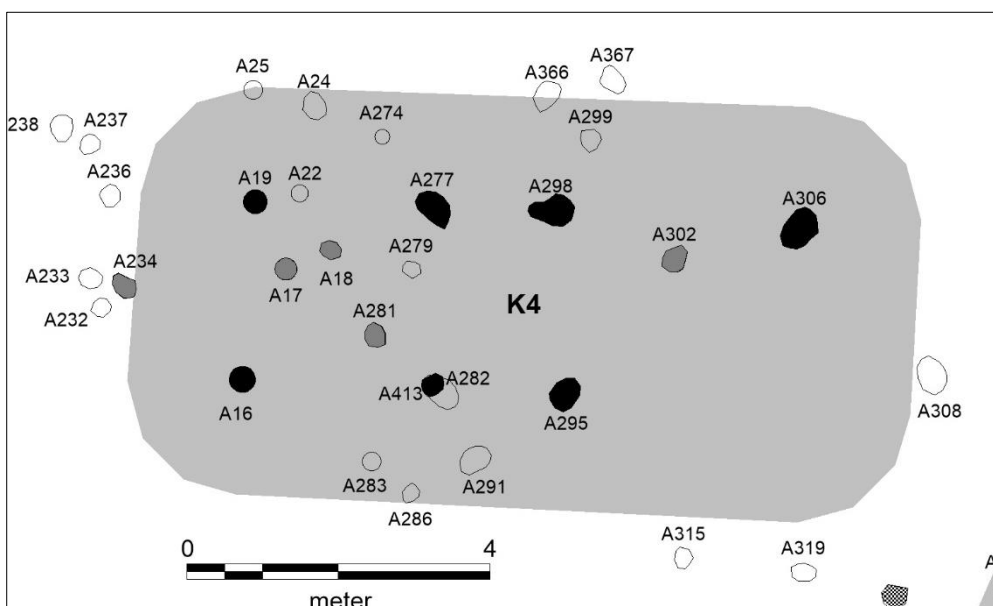
De fire huse, der er undersøgt, syntes at være almindelige for tiden. Hus K2 skal her beskrives lidt nærmere.

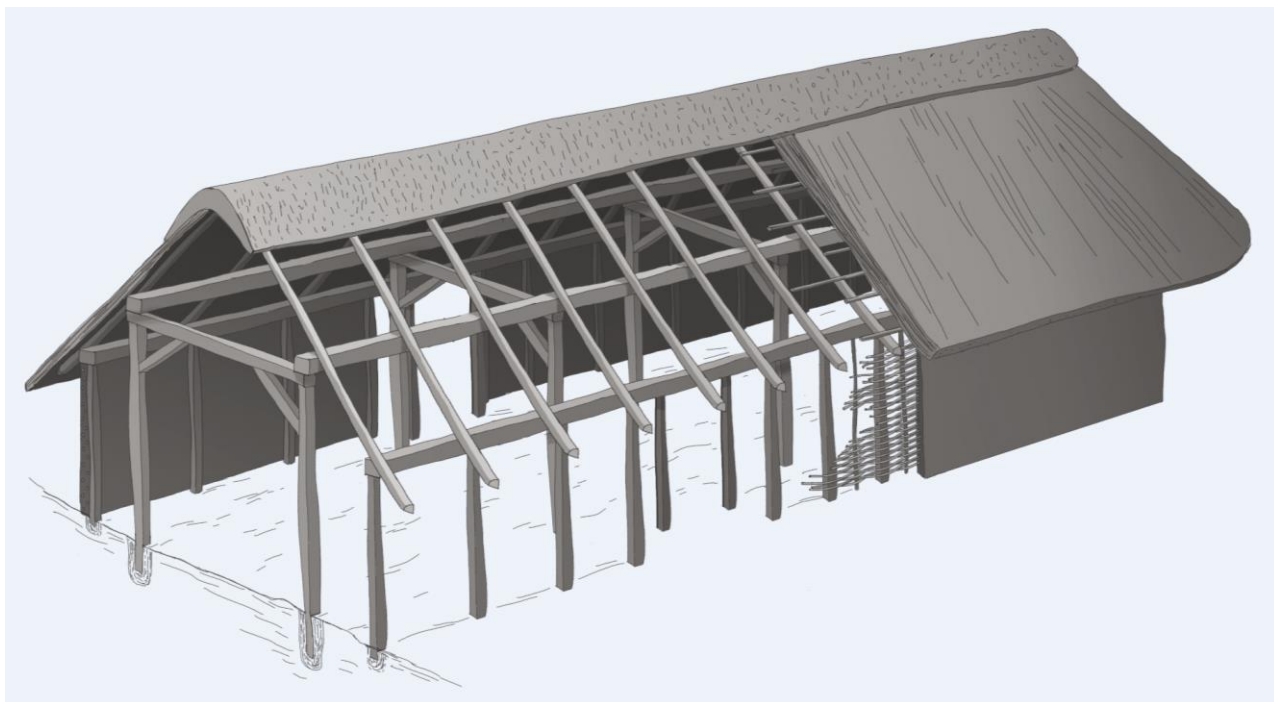
Figur 7. Huset K2. Tagstolpehuller og stolpehuller til rumadskillelse er sorte. Husets grundareal er gråt. Rumopdelingen er vist med en blå pil.

Huset har haft tre sæt tagstolper. Det har været ca. 10 meter langt, og hvis det antages, at væggen har ligget 1,5 meter fra tagstolpehullerne, har huset været mellem 5 og 5,3 meter bredt. Det var bredest mod øst. Huset har haft et grundareal på 48 m², og det har været opdelt i mindst to rum, det ses ved de to stolpehuller A78 og A77, der viser, at der har været en rumadskillelse til et mindre rum i den østlige del af huset. Rummet har været ca. 14 m². Husene var typisk indrettet med beboelse i vestenden og stald i østenden af huset, men om det er det der er tilfældet ved K2, er uvist, da det i så fald er en noget lille stald. Der kan også være tale om et rum med en anden funktion fx opbevaring af forråd.

Oftentimes husene indrette med indgangen omtrent i midten af huset, på både nord og sydsiden. Der var dog ved ingen af de her undersøgte huse, der havde bevaret spor efter indgangsstolperne, så det er ikke muligt at bestemme, om det også er tilfældet ved disse huse. Men ved huset K4 ses, at de to sæt tagstolper i midten af huset, har stået tættere end de øvrige tagstolper, og det er en indikation på, at der har været indgangsrum her.

Figur 8. Hus K4. Tagstolpehuller er udfyldt med sort. Øvrige dybe stolpehuller er udfyldt med mørke grå. Husets formodede grundplan er markeret med grå. Moderne anlæg er markeret med sortprikket udfyldning.

Figur 9. Skematisk tegning af treskibet langhus. I forgrunden er nedgravningerne til stolperne markeret, og det er disse, vi kan genfinde i dag. Tegning: Jeanette Nørgaard, © Viborg Museum.

Hvis husene (K1-K2) er fra yngre bronzealder/ældre jernalder, har de formodentlig ikke ligget der samtidig, men har derimod afløst hinanden over tid. For i bronzealderen boede man endnu ikke i landsbyer, de opstår først i løbet af jernalder. I stedet boede man på spredtliggende gårde, og en gård bestod typisk ikke af mere end et til to samtidige huse. Afstanden mellem de enkelte gårde afhang af jorden og ressourcerne i form af egnede græsningsarealer, dyrkningsarealer, skov og vand. Da husene var opbygget af træstolper, lerklining og stråtag, havde de en begrænset levetid på omkring 30-50 år. Når en gård var udtjent, opførtes en ny lidt derfra, og nogle gange blev gården flyttet til en ny højning.

Hvilke af de undersøgte huse, der har stået samtidig, er uvist. En bronzealdergård kunne, som nævnt, godt bestå af to samtidige huse, i så fald ofte et stort og et mindre, og typisk har de to huse haft samme orientering. Der er ingen af husene her, der ser ud til at have været samtidige, og de må enten have ligget alene eller sammen med et hus, der lå enten nord eller syd for det undersøgte areal.

Ild-/kogegruber - en jordovn

Der blev fundet 16 ild/kogegruber på det undersøgte felt. Grubernes funktion er omdiskuteret, men som navnet også antyder, formodes det, at de har været brugt til tilberedning af mad. En ild-/kogegrube er tolket som en form for primitiv jordovn, som blev brugt i bronzealderen og jernalderen. De har fungeret på den måde, at man først har gravet et hul, hvori man har lagt store sten og derefter lavet et bål for at varme stenene op. Efter bålet var slukket var det varmen fra stene, der blev brugt at tilberede maden. Disse ovne optræder bl.a. i forbindelse med bebyggelse fra bronzealder, og de har formodentlig indgået som en del af

Figur 10. Tegning af en rekonstruktion af en ild-/koge-grube som jordovn. Tegning fra www.kulturarvsomvaerdi.dk.

hverdagens madtilberedning. Andre tolkningsforslag til grubernes funktion, er at de har været brugt til at opvarme væske til f.eks. ølbrygning.

Nogle steder ligger der så mange ild-/kogegruber samlet på et sted, at man har tolket dem som tegn på en særlig begivenhed, hvor mange mennesker har mødtes f.eks. i anledning af fester såsom bryllupper, høstfest, solhverv, begravelser eller indgåelse af alliancer osv. Disse kaldes samlingsplader.

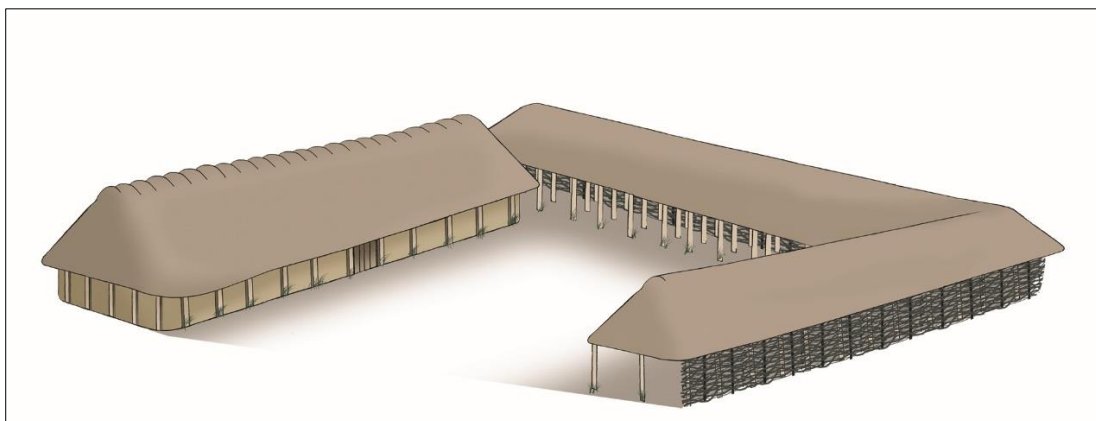
På arealet lige syd for er der undersøgt omkring 170 ild-/kogegruber, og her er de tolket som en samlingsplads. Om de her undersøgte ild-/kogegruber skal tolkes som en del af denne samlingsplads, er noget usikkert, da de ligger meget spredt, derfor er det nok mere sandsynligt, at de høre til den daglige husholdning.

Figur 11. Ild-/kogegrube i snit. Foto: Viborg Museum.

Bebyggelse fra yngre jernalder

Udover de fire treskibede huse, der formodentligt skal dateres til yngre bronzealder/ældre jernalder, blev der fundet endnu en bygning, K5. K5 er et såkaldt halvtagshegn, det har ikke stået alene, men har indgået i en gård, hvor det sammen med hegn og andre bygninger har omkranset en gårdsplads med et hovedhus. Halvtagshegn er en hegnsbygning, der har været åben ind mod gårdspladsen. Resten af gården til den her undersøgte gård ligger mod øst og syd, uden for feltet.

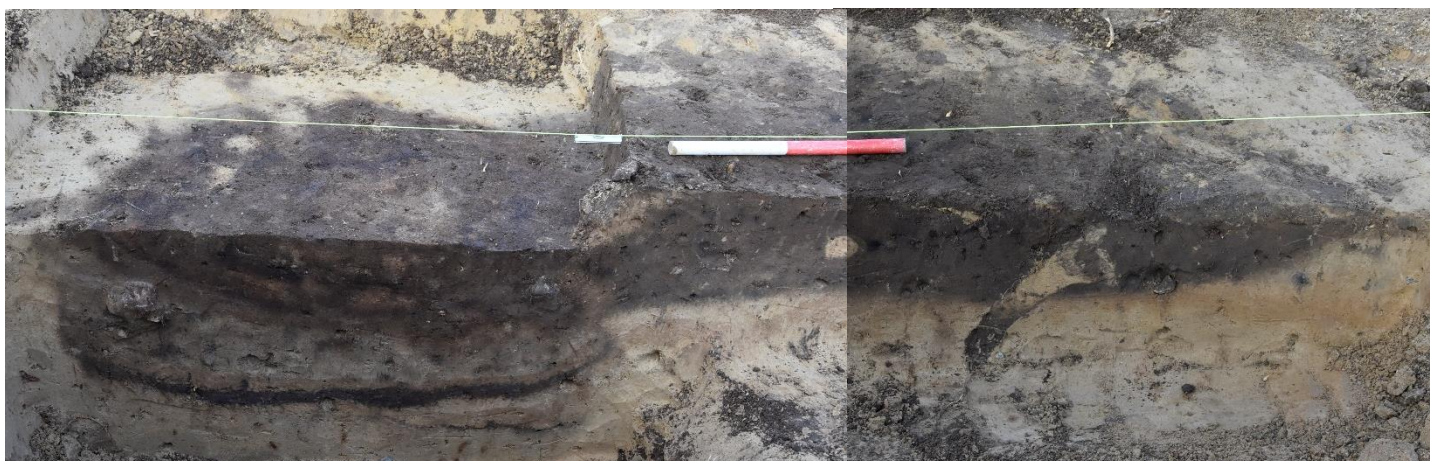
Figur 12. Tegning af, hvordan en jernaldergård kan have set ud. Tegning fra www.kulturarvsomvaerdi.dk.

Der blev taget jordprøver fra tagstolpehullerne af alle husene. I alle huse var der enkelte kornkerner eller fragmenter heraf; byg og lidt hvede. Men i tagstolpehulleren til K5, var der meget mere korn, 50-60 kornkerner mod 1-2 to i de øvrige huse. Det kan indikere, at det er her man har opbevaret sit korn og halm.

K5 er den eneste bygning, der med sikkerhed skal dateres til yngre jernalder. Mængden af stolpehuller viser, at man har genopbygget hegnet flere gange. Dette er typisk for yngre jernalder. Nu er man flytte sammen i landsbyer og når gården er udtjent, flytter man ikke væk for at opføre et nyt hus, men river derimod den gamle gård ned, og opføre en ny på næsten samme sted. Udgravningerne syd for har vist, at gårdene ligger i mindst to faser.

Gruber og kulturlag

I alt blev der fundet og undersøgt 40 gruber, heraf var de 16 ild-/kogegruber (se ovenfor). For de øvrige er funktionen ukendt. Generelt kan det siges, at en grube er en større nedgravning i jorden. Der er mange forskellige funktioner for gruber; de kan have været anvendt til opbevaring, opgravning af råstof, affaldsbeholdere eller lignede, og de kan være anvendt mange gange eller kun en enkelt gang. Fælles for dem alle er, at de med tid er endt med at blive opfyldt med affald fra bopladsen. Selvom der er tale om affald, kan det fortælle meget om datering af en boplads og om, hvad der er forgået på pladsen.

Figur 13. Grube A28 i profil. Foto: Viborg Museum.

Et eksempel på, hvor forskelligartede gruberne kan være, kan ses på gruben A28. Under prøvegravningen var denne tolket som en grav, på grund af dens rektangulære form i fladen. Det viste sig hurtigt ikke at være tilfældet, da det i stedet for en grav viste sig at være to gruber. Den ene var lav, fladbundet og havde kun et opfyldslag, mens den anden var ca. dobbelt så dyb, havde flad bund, lige sider og var opfyldt over mange gange, se figur 13. Gruber er som nævnt afslutningsvis anvendt til deponering af affald, men i de her undersøgte var der kun få fund og meget af det, der er blevet smidt i gruberne, må have været organisk affald, der ikke efterlader sig mange spor. En af de mest fundrige gruber var den dybe del i A28. Her blev der fundet mange løst liggende lerkarskår, et enkelt flintafslag, et muligt flintredskab og tre knusesten.

Figur 14. Lerkarskår x57 fra et stolpehul, der var gravet ned igennem kulturlaget A2.

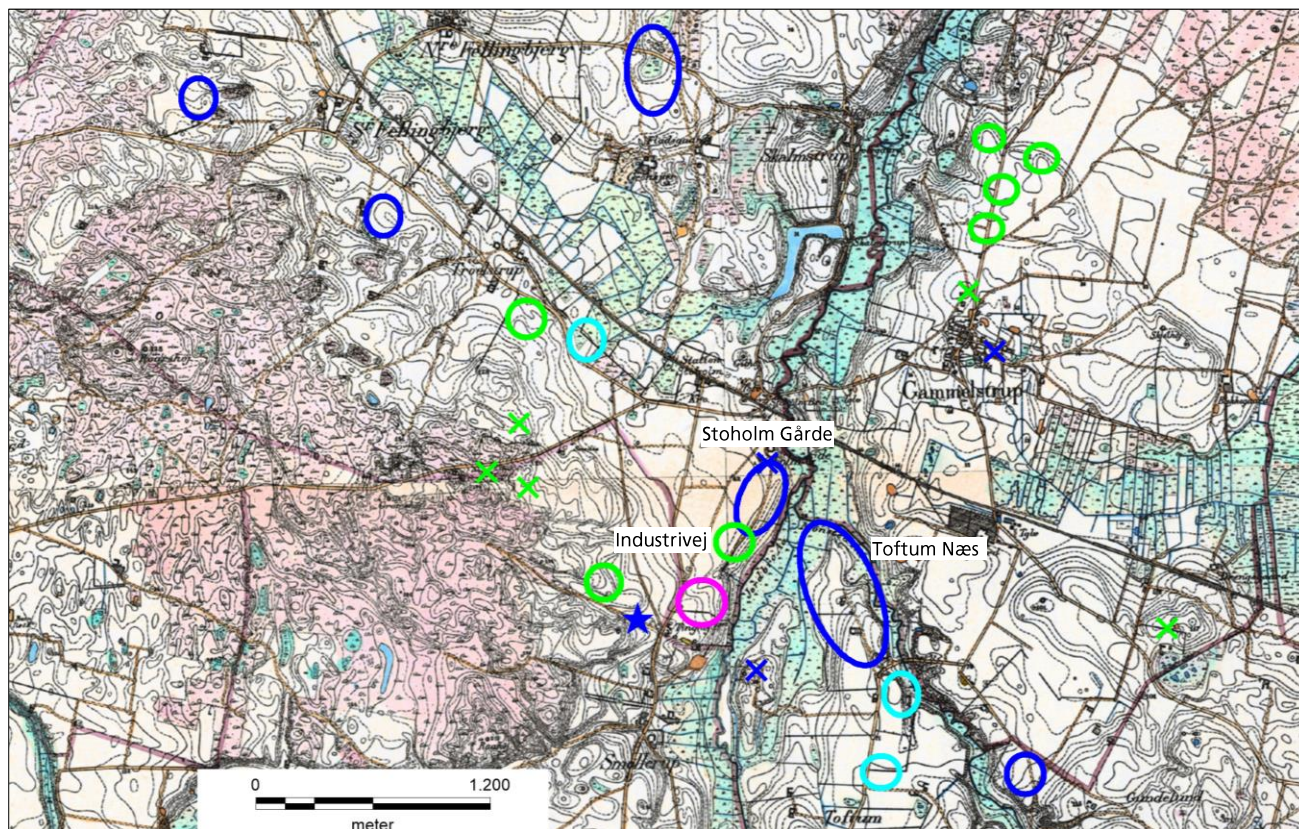

Figur 15. Flintskraber x60 fra et stolpehul, der var gravet ned igennem kulturlaget A2.

Der blev taget tre jordprøver fra gruben. I alle prøver blev der fundet korn og frø, men i prøven fra det øverste lag i grube, var der en særlig stor mængde korn og frø. Kornet bestod af 50-60 byg- og hvedekerner, og der var ca. 50 frø, heraf flere arter af pileurt, blandt andet snerlepileurt, der minder en del om boghvede, og de kan have indgået i den daglig kost. Selvom der er en større mængde korn og frø i gruben A28, er det ikke nødvendigvis et tegn på at gruben har været anvendt til opbevaring af afgrøder, da de lå i øverste lag, og der kun var få i de nederste lag. Der er større sandsynlighed for, at det er affald, der er smidt ud.

I den østlige del af feltet lå et kulturlag (se figur 6). Et kulturlag er et jordlag, der er resultatet af mange års menneskelig aktivitet. Det består af omsat organisk materiale og kan desuden indeholde f.eks. måltidsrester og redskaber. Kulturlaget på Tinghøj lå i en mindre lavning, og det er lavningen, der over mange år er blevet fyldt op med nedskyllet jord, organisk materiale, affald, redskaber, lerkarskår og andet. Kulturlaget var allerede dannet, da man byggede halvtagshegnet K5, i yngre jernalder. Det ses ved, at stolpehullerne til hegnet var gravet ned igennem kulturlaget. Flere af de fund, der blev gjort i stolpehullerne, er ældre end stolpehulleren, men det skyldes netop, at kulturlaget er dannet tidligere, og genstandene er derved endt i stolpehulleren, når man har gravet et hul og fyldt jorden tilbage rundt om stolpen.

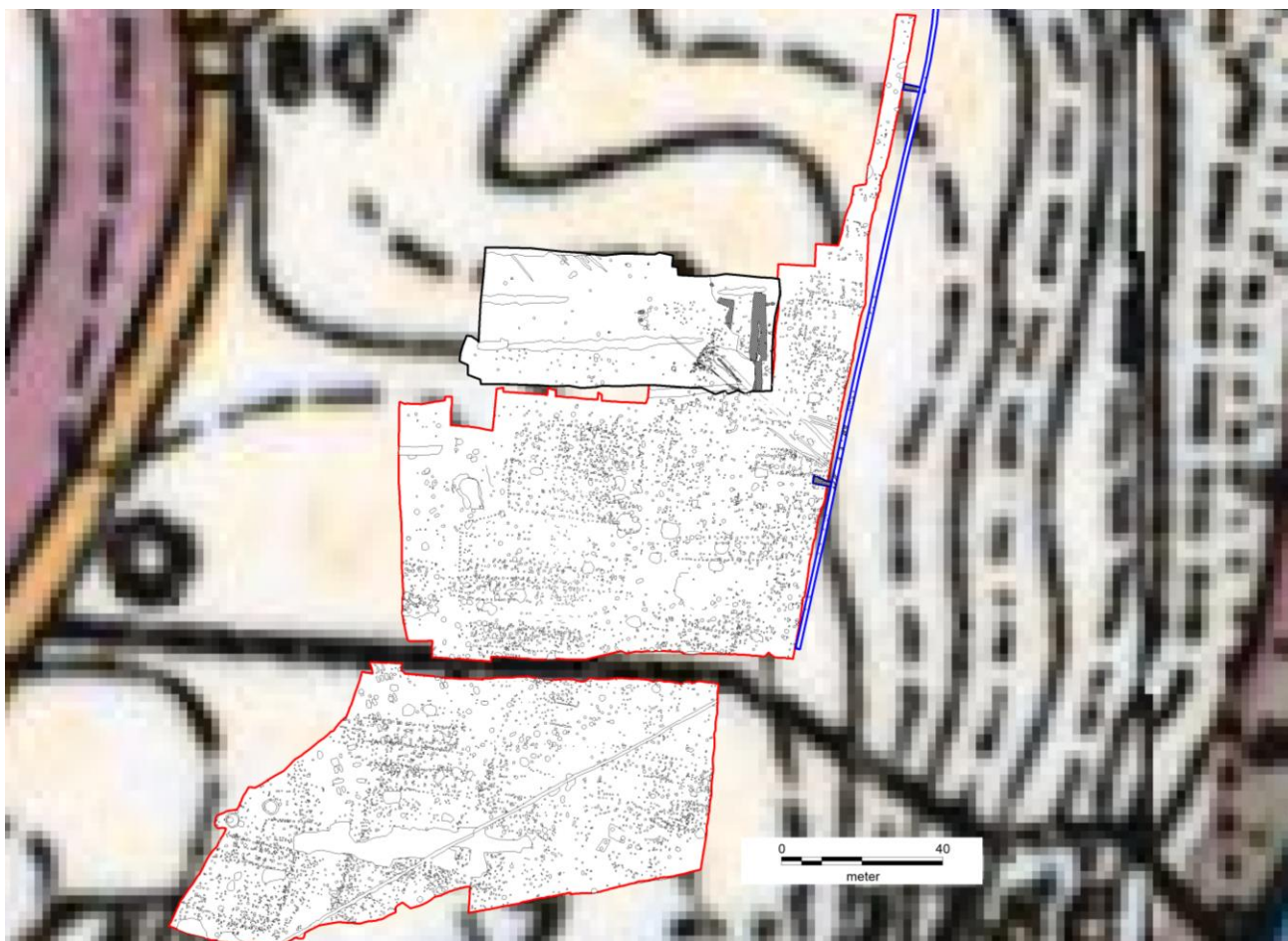
Tinghøj i lokalt perspektiv

Figur 16. Øvrige kendte lokaliteter fra yngre bronzealder til vikingetid i nærheden af Tinghøj. Blå ring = jernalder og yngre jernalder boplads, blå x = detektorfund yngre jernalder til nyere tid. Blå stjerne = jernalder grav. Lyseblå ring = ældre jernalder bebyggelse. Grøn ring = bronzealder boplads. Grøn x = enkelt fund eller enkelt anlæg fra bronzealderen. Lokaliteten Tinghøj er markeret med en pink cirkel.

Der kendes efterhånden mange spor efter bopladser fra både bronze- og jernalder i området omkring Stoholm. Topografiske er bebyggelsessporene fundet på kanten af højningen (se figur 14), det kan til dels skyldes, at byen Stoholm er anlagt på det højeste område, og dermed har ødelagt sporene efter fortidens bebyggelser og grave. Stoholm er en ung by og den opstod først efter åbningen af jernbanen mellem Skive og Viborg i 1864. Stationen i Feldingbjerg sogn blev kaldt Stoholm, efter den nærliggende Stoholmgårde, og byen voksede op omkring stationen. Men den gang blev der ikke foretaget arkæologiske undersøgelser forud for anlægsarbejde, som vi kender det i dag, og eventuelle bebyggelser er næppe blevet bemærket. Men på trods af, at vi ikke kender til eventuelle fortidsminder på midten af det plateau, hvorpå lokaliteten Tinghøj ligger, er der efterhånden kendskab til mange fortidsminder i de omkringliggende områder.

Tættest på ligger selvfølgelig den stor bosættelse fra yngre jernalder, der blev undersøgt af Skive Museum i 2004/2005 umiddelbart syd for. Der er ingen tvivl om, at de nyligt undersøgte bopladsspor er en del af denne bosættelse. Den nye undersøgelse viser, at bebyggelse fortsatte mod nord, men også at der formodentlig har ligget en ældre boplads på stedet, formodentlig fra yngre bronzealder/ældre jernalder. Der blev ved udgravningen i 2004/2005 erkendt spor fra denne periode i form af ca. 170 ild-/kogegruber, et depot fra bronzealderens periode IV-V (-1100-750 f.Kr.) og affaldsgruber fra både yngre bronzealder og tidlig førromersk jernalder (-1100-0 f.Kr.). Derfor er det også sandsynligt, at det ikke kun er de nyligt undersøgte huse, der skal dateres til denne periode, men muligvis ligger der også ældre huse mellem gårdene fra yngre romersk jernalder/ældre germansk jernalder (ca. 300-550 e.Kr.) syd for.

Figur 17. Tre udgravningsfelter. SMS 927A har rødt omrids, VSM 10642 har sort omrids og VMS 10715 har blåt omrids. Baggrundskort: høje målebordsblade.

Efterhånden er der repræsenteret bopladser fra yngre bronzealder op til vikingetid i de nærliggende områder, og vi begynder at kunne få et indblik i bosættelsesstrukturen og -udviklingen gennem flere perioder af forhistorien.

I bronzealderen boede man som nævnt på enkeltliggende gårde, der lå spredt i landskabet. Afstande mellem gårdene var i høj grad afhængig af de tilgængelige ressourcer og de topografiske forhold, men efterhånden tegner der sig et billede af, at hver gård har haft et ressourceområde på 1-2 km². Man har rykket rundt i landskabet over tid. Så når der, som det ses på figur 15, ligger mange bronzealderbosættelser med kort afstand, er det sandsynligvis ikke et udtryk for at gårdene lå tæt, det er nok mere sandsynligt, at det er en gård der er blevet rykket, når den var udtjent. De to lokaliteter Tinghøj og Industrivej (se figur 16) skal derfor ses som efterfølger til hinanden frem for naboer. En potentiel nabo til bronzealderens beboeren på Tinghøj, kunne være bebyggelserne ca. 2,1 km mod nordøst, lidt nord for Gammelstrup. Her er der fundet spor efter bebyggelse fra bronzealder fire steder, formodentligt er der tale om en eller to gårde, hvis udvikling kan følges over længere tid. De to af de fire lokaliteter er fundet ved udgravning i forbindelse med cykelstien mellem Gammelstrup og Birkesø, de to andre er fundet ved undersøgelse forud for nedlægning af et elkabel. I alle tilfælde betyder det, at det kun er en lille del der er undersøgt, og det er derfor ikke muligt at bestemme, hvilken af de fire lokaliteter, der er ældst og yngst.

Med hensyn til bebyggelsen fra yngre jernalder skal det nævnes, at selv med de nye undersøgelser er bebyggelsen ikke afgrænset. Det blev bekræftet da Viborg Museum i 2020 fulgte muldafrømningen af et trace øst for det udgravede areal (VSM 10715). Her blev der helt ude på kanten af plateauet fundet spor efter husene. Man har altså udnyttet området til fulde. Herudover kendes der flere spor efter bosættelser fra yngre jernalder ganske tæt på Tinghøj

bebyggelsen. Ca. 20-60 meter syd for er der via luftfoto i 2010 observeret flere klynger af grubehuse, og også her må der være tale om en fortsættelse af Tinghøj bopladsen, formodentligt har bopladsen strakt sig helt ned til slugten mod syd.

Men også nord for Tinghøj kendes spor efter en jernalderbebyggelse (Stoholm Gårde, figur 16). Den kendes både fra luftfoto og detektorfund. De huse, der ses på luftfoto, er dateret til ældre jernalder (ca. 0-200 e.Kr.), men detektorfunden viser, at området er benyttet i lang tid, da fundene dateres fra år 0 til og med nyere tid, men flere er fra yngre jernalder.

På modsatte side af Jordbro Å ligger Toftum Næs. Den yngre jernalderbebyggelse på Tinghøj er dateret til 200-400 e.kr, mens de yngste dateringer fra Toftum Næs er ca. 500 e.kr, men der er ikke foretaget C-14 dateringer på Tinghøj, og det der for usikkert, om de har eksisteret samtidig, eller om Tinghøj kan være forgænger til Toftum Næs.

Figur 18. Figur 17. Depotfund fra Skive Museum udgravning i 2004/2005. SMS 927A. Foto: Skive Museum.

Figur 19. Korsformet fible i bronze (VSM 10364, x6), fra yngre jernalder (375-599 e.Kr.). Fibelen er fundet med detektor på marken ved Stoholm Gårde. Foto: Viborg Museum.

Figur 20. En romersk denar i sølv (VSM 10364, x9), fra ældre romersk jernalder (0-175 e.Kr.). Mønten er ligeledes fundet med metaldetektor ved Stoholm Gårde. Foto: Viborg Museum.

Generelt er Fledingbejrg sogn et meget fundrigt område, der har været beboet i mange perioder af forhistorien, og der vil ved fremtidige undersøgelser i området være stort potentiale for yderligere viden om fortidens samfund, både med hensyn til udbredelsen af bosættelsesområdet ved Tinghøj, men også med hensyn til udnyttelsen og "indretningen" af det kulturelle landskab gennem mange af fortidens perioder, fra enkeltgravstid til vikingetiden.

Tak til Viborg Kommune for det gode samarbejde i forbindelse med udgravningen.

Relevant litteratur

Bertelsen, John B., Merete Christensen, Martin Mikkelsen, Poul Mikkelsen, Jytte Nielsen og John Simonsen 1996: Bronzealderens bopladser i Midt- og Nordvestjylland. De arkæologiske museer i Viborg Amt.

Ethelberg, Per; Nis Hardt, Bjørn Poulsen & Anne Birgitte Sørensen 2003: Det sønderjyske landbrugs historie: jernalder, vikingetid og middelalder. Haderslev.

Jensen, Jørgen 2002: Danmarks Oldtid – Bronzealder 2000-500 f.Kr. København.

Jensen, Jørgen 2003: Danmarks Oldtid – Ældre Jernalder 500 f.Kr. - 400 e.Kr. København.

Jensen, Jørgen 2004: Danmarks Oldtid – Yngre Jernalder og vikingetid 400 - 1050 e.Kr. København.

Larsen, Lars Agersnap, Mikkel Kiildsen & Martin Mikkelsen 2015: Løgstrup SØ – bronzestøbning på en lokalitet med gårdsanlæg og samlingsplads. I: Boddum S., M. Mikkelsen & N. Terkildsen: Bronzestøbning i yngre bronzealders lokale kulturlandskab. Yngre bronzealders kulturlandskab vol. 5, 2015, 41- 69.

Mikkelsen, Martin 2012: "Dobbeltgårde" i yngre bronzealder. I: Boddum S., M. Mikkelsen & N. Terkildsen: Bebyggelsen i yngre bronzealders lokale kulturlandskab. Yngre bronzealders kulturlandskab vol. 2, 2012, 41-66.

Nielsen, Mikael Holdgaard m. fl. 2011: Den ældre jernalder på Fyn - det levede liv 500 f.Kr.-150 e.Kr. Odense.

Boddum, Sanne & Mikkel Kiildsen, Lars Agersnap Larsen, Kamilla Fiedler Terkildsen 2015: Arkæologi i lange linjer. 92 km arkæologi, 73 fortællinger, 5.000 års historie. Bygherrerapport nr. 80. Viborg Museum, 2015.

Relevante hjemmesider

Fund og fortidsminder er et nationalt register over fortidsminder, og steder, hvor museerne har gjort arkæologiske fund. Registret indeholder både fortidsminder, som er synlige i landskabet, og fortidsminder, der ligger skjult under jorden, og kun kendes fra arkæologiske undersøgelser. Der er offentlig adgang til registeret via Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside: www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder.

På Viborg Museums hjemmeside kan man læse om større igangværende udgravninger under *Aktuelle udgravninger*. Desuden kan man se og læse om *Månedens detektorfund*, samt læse om tidligere udgravninger under *Kulturhistoriske rapporter*. Viborg Museums hjemmeside: www.viborgmuseum.dk.

Diverse oplysninger

Viborg Museums j.nr.:	VSM 10642
Lokalitetsnavn:	Tinghøj
Sogn og kommune:	Feldingbjerg Sogn i Viborg Kommune
Sted- og lokalitetsnummer:	130103-130 (adm.), -146, -167
Slots- & Kulturstyrelsens j.nr.:	19/01429
Bygherre:	Viborg Kommune
Areal:	Ca. 2340 m ²
Maskine fra:	Feldborg Entreprenørforretning
Deltagere i udgravningen:	Katrine Vestergaard (daglig udgravningsleder), Kamilla Fiedler (sagsansvarlig), Simon Lindberg Neve (arkæologi-studerende), Casper Sørensen (arkæolog), Ida Westh Hansen (arkæolog),

Dokumentationsmaterialet bestående af udgravningsberetning, tegninger, gis-data, fund, fotos m.v. opbevares på Viborg Museum, Hjultorvet 4, 8800 Viborg.

Undersøgelsen er betalt af bygherren.

Om kulturhistorisk rapport

Efter afslutningen af en arkæologisk undersøgelse udarbejdes altid egentlig udgravningsrapport, der indeholder den faglige dokumentation, samt en kulturhistorisk rapport til bygherren. Den kulturhistoriske rapport giver en oversigt over undersøgelsens forløb og resultater, samt sætter resultatet ind i en kulturhistorisk sammenhæng.

Viborg Museum udgiver de kulturhistoriske rapporter i en fortløbende serie, som indtil 2017 blev kaldt bygherrerapporter. Rapporterne er tilgængelige på museets hjemmeside: www.viborgmuseum.dk.

Liste over Viborg Museums kulturhistoriske rapporter

1. Båndruplund - en boplads fra bronzealder og tidlig jernalder. Martin Mikkelsen. 2004.
2. Nordentoft, Skals - en boplads fra sen yngre stenalder, bronzealder og tidlig jernalder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2004.
3. Brokkbakken - en samlingsplads fra bronzealder og en gravplads fra ældre jernalder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2004.
4. Lynderup SV - et aktivitetsområde fra sen yngre stenalder og bronzealder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2006.
5. Teglværksvej - en boplads fra ældre bronzealder. Martin Mikkelsen. 2005.
6. Klejtrup Syd - en boplads fra sen yngre stenalder / tidlig ældre bronzealder. Marianne Højem Andreassen. 2005.
7. Krogen, Aidt. Gravplads, huse, kirke og agersystemer fra jernalder og middelalder. Njal J. Geertz og Astrid Skou Hansen. 2012.
8. Højvangen, Ørum. Kamilla Fiedler Terkildsen og Martin Mikkelsen.
9. Stenshede - en gravhøj og andre fund fra yngre stenalder. Sanne Boddum og Martin Mikkelsen. 2006.
10. Ørum Sportsplads - et aktivitetsområde fra ældre jernalder. Mikael H. Nielsen. 2005.
11. Sundstrup Øst - en boplads fra yngre stenalder. Mikkel Kiildsen. 2006.
12. Ettrupvej, Fjelsø - to aktivitetsområder fra bronzealder eller jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2006.
13. Løvel Syd - bebyggelsesspor fra yngre bronzealder og ældre germansk jernalder. Malene R. Beck & Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2006.
14. Skaldehøj og Arildsvej - to bopladser fra førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen. 2006.
15. Liseborg - et forsvarsværk fra tidlig førromersk jernalder. Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
16. Lindum syd - langhus fra middelalderen. Jesper Hjermind. 2006.
17. Søhuset, Viborg - på kanten af middelalderbyen. Marianne Greve Iversen. 2006.
18. Formyre SØ - hustomt og grave fra sen ældre bronzealder - fladmarksgravpladser fra tidlig jernalder. Martin Mikkelsen. 2009.
19. Tindbækvej 25 - Gravhøj fra enkeltgravskultur. Martin Mikkelsen og Mikkel Kiildsen. 2007.
20. Langmosegård - en boplads fra yngre bronzealder. Martin Mikkelsen. 2007.
21. Løgstrup SØ - en boplads fra yngre jernalder - aktivitetsspor fra yngre bronzealder. Sanne Boddum, Mikkel Kiildsen & Mikael H. Nielsen. 2007.
22. Viborg Vestermark - Bopladser fra bronzealderen. Martin Mikkelsen. 2020.
23. Ridder Munks Vej - En gravplads m.m. fra stenalder, bronzealder og jernalder. Sanne Boddum og Martin Mikkelsen. 2007.
24. Rødding SV - bebyggelse fra yngre bronzealder og ældre førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen. 2009.
25. Randrup Mølle - et langhus med forsænket østende fra yngre stenalder. Sidsel Wåhlin og Martin Mikkelsen. 2008.

26. Spangsdal II og GI. Asmild. Gårdsanlæg fra Middelalder og nyere tid. Mette Klingenberg og Lars Agersnap Larsen. 2010.
27. Bjerring Hede - bopladser og gravplads fra ældre jernalder. Asger V. Amundsen, Tobias Danborg Torfing og Martin Mikkelsen. 2012.
28. Liseborg Høje - boplads fra yngre bronzealder - begravelse i vognfading fra vikingetid. Elin Vanting & Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
29. Stenshede Syd - Gravhøj fra enkeltgravskultur - bopladser fra yngre bronzealder og ældre jernalder. Claus Sørensen og Martin Mikkelsen. 2009.
30. Hjortdalgaard - en boplads fra ældre jernalder. Claus Frederik Sørensen og Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
31. Sønder Mose - en bebyggelse fra ældre bronzealder. Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
32. Rådmandshus - bebyggelse fra yngre vikingetid og ældre middelalder på Viborg Vestermark. Mikkel Kiildsen. 2009.
33. Højlund Spangsdal I - landsby fra yngre jernalder. Sanne Boddum. 2009.
34. Rugballegård - brandgrave og boplads fra førromersk jernalder. Martin Mikkelsen. 2009.
35. Kokær Høj - bebyggelse fra jernalder. Mikkel Kiildsen. 2009.
36. Birgittelyst - boplads og aktivitetsområde fra yngre bronzealder og førromersk jernalder samt vejforløb fra historisk tid. Jakob Westermann og Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
37. Ørum Industrivej - boplads fra yngre bronzealder og førromersk jernalder. Elin Vanting. 2009.
38. Mølgård, Resen - boplads fra førromersk jernalder. Martin Mikkelsen, Mikkel Kiildsen, Kamilla F. Terkildsen. 2009.
39. Iller - en bebyggelse fra yngre jernalder. Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
40. Toftumvej, Mønsted. Jættestuetomt fra yngre stenalder samt boplads fra romersk jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2009.
41. Hulbækvej 31 - boplads og grave fra ældre jernalder. Martin Mikkelsen. 2009.
42. Hørup - bebyggelsesspor fra ældre og yngre jernalder. Mikkel Kiildsen & Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
43. Tindbæk Hestehave - en boplads fra yngre stenalder samt en boplads og en urnegrav fra yngre jernalder. Sanne Boddum. 2010.
44. Møllegård, Klejtrup - boplads fra sen yngre stenalder og bronzealder. Sanne Boddum. 2010.
45. Neder Hallum, Ravnstrup - bebyggelse og aktivitetsspor fra germansk jernalder og vikingetid. Mette Klingenberg. 2010.
46. Løgstrup Nord - bebyggelse fra yngre stenalder til førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen. 2010.
47. Haugårdvej 17 - en bebyggelse fra yngre bronzealder. Lars Agersnap Larsen. 2010.
48. Ørndrup Vest - aktivitetsspor fra yngre stenalder og bebyggelse fra yngre bronzealder og ældre jernalder. Sanne Boddum. 2010.
49. Skals Nord - en bebyggelse fra yngre bronzealder og/eller tidlig førromersk jernalder. Lars Agersnap Larsen. 2010.
50. Hestdalvej, Viborg Vestermark - bebyggelse fra yngre vikingetid og ældre middelalder. Mikkel Kiildsen. 2011.
51. Hjarbækvej - en lille samlingsplads fra yngre bronzealder. Lars Agersnap Larsen. 2011.
52. Tapdrup Vest - bebyggelse og aktivitetsområde fra ældre jernalder samt overpløjet gravhøj fra yngre stenalder. Mikkel Kiildsen. 2011.
53. Troelstrup - bebyggelse fra ældre jernalder. Mikkel Kiildsen. 2011.
54. Duehøj Syd - boplads og begravelse fra bronzealderen. Martin Mikkelsen. 2011.
55. Toftum - boplads fra ældre jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2011.
56. Hvolris Skovbakke, Hvolris Jernalderlandsby. Martin Mikkelsen. 2011.
57. Låstrup Bakken - boplads fra yngre bronzealder. Bente Grundvad, Sidsel Wåhlin, Kamilla Fiedler Terkildsen og Martin Mikkelsen. 2011.
58. Kragssøgård - boplads fra yngre bronzealder. Martin Mikkelsen. 2011.

59. Liseborg Høje II - Små treskibede huse fra y. stenalder. Kamilla Fiedler Terkildsen og Martin Mikkelsen. 2011.
60. Korsbakken og Havhus - bebyggelse fra yngre romersk - ældre germansk jernalder Bente Grundvad Nielsen og Kamilla Fiedler Terkildsen. 2011.
61. Domdalsgård - gravplads fra ældre romersk jernalder, - landsby fra ældre og yngre germansk jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen og Sanne Boddum. 2011.
62. Bygdalgård - bebyggelse fra yngre stenalder til slutningen af bronzealderen. Mikkel Kielsen & Sidsel Wåhlin. 2012.
63. Kærgård, Daugbjerg. En landsby med tekstilproduktion fra yngre jernalder. Mette Klingenberg og Kamilla Fiedler Terkildsen. 2012.
64. Spangsdal II - Boplads fra yngre bronzealder og/eller ældre jernalder. Sanne Boddum. 2012.
65. Abildal. En boplads fra sen yngre stenalder, samt brandgrave fra yngre bronzealder. Lars Agersnap Larsen. 2012.
66. Mammen Søndervang - bebyggelse og aktivitetsområde fra yngre bronzealder. Mikkel Kielsen. 2012.
67. Kvorning 9a - boplads fra yngre bronzealder – gravplads og bebyggelse fra yngre romersk jernalder. Sanne Boddum. 2012.
68. Hulbæltet ved Liseborg - nye resultater. Astrid Skou Hansen. 2012.
69. Selli Ager, Aidt. En urnegrav med ringgrøft fra sen førromersk jernalder og en gravplads fra ældre vikingetid. Marianne Greve Iversen, Martin Mikkelsen og Astrid Skou Hansen. 2012.
70. Aalestrup. To bebyggelser fra førromersk jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2012.
71. Rishøjen - bebyggelse fra yngre stenalder og bebyggelse og gravplads fra yngre bronzealder/ældre førromersk jernalder samt tre grave i én, måske fra yngre jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2012.
72. Begravelser og kirkegårdshegn fra Sct. Mathias kirkegård i Viborg. Jesper Hjermind. 2012.
73. Asmild Klostervej. Bebyggelse fra yngre bronzealder og ældre middelalder. Lars Agersnap Larsen. 2013.
74. Nederhede. Aktivitetsområde fra yngre stenalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2013.
75. Spangsbjerg. Bebyggelse og skattefund fra yngre jernalder. Astrid Skou Hansen. 2014.
76. Linjearkeologi på et Naturgasprojekt. Martin Mikkelsen. 2014
77. Vammen - bebyggelse fra vikingetid/tidlig middelalder. Lotte Bach Christensen. 2014.
78. Spangsdal II - Flere faser af et gårdsanlæg i Gl. Asmild fra middelalder/renæssance frem til 1800-tallet. Lars Agersnap Larsen. 2014.
79. Hulager - bebyggelse fra ældre bronzealder. Casper Sørensen. 2014.
80. Arkæologi i lange linjer. 92 km arkæologi, 73 fortællinger, 5.000 års historie. Sanne Boddum, Mikkel Kielsen, Lars Agersnap Larsen og Kamilla Fiedler Terkildsen. 2015.
81. Stanghedevej 13 - bebyggelse fra yngre jernalder. Mikkel Kielsen. 2015.
82. Asmild Mark SV. Bebyggelse fra Bronzealderen. Casper Sørensen. 2015.
83. Vestre Skivevej, Kobberup - Bebyggelse fra yngre jernalder. Ida Westh Hansen. 2015
84. Gullev-Bøgeskov. Bopladsfund fra stenalder, bronzealder og jernalder. Martin Mikkelsen. 2016
85. Sct. Ibs Gade 41, Viborg. En stenkælder. Rikke Isler. 2016.
86. Låstrupbakken II - en boplads fra yngre bronzealder og tidlig ældre jernalder. Martin Mikkelsen. 2016.
87. Hovedgaden 3a, Løgstrup - bebyggelse fra yngre jernalder og aktivitetsspor fra yngre bronzealder. Ida Westh Hansen. 2016.
88. Sct. Leonis Gade 12 i Viborg. Middelalderlige begravelser til Sct. Drotten Kirke. Gerry Michael Keyes. 2007.
89. Vestergård - Bebyggelse fra yngre bronzealder til yngre jernalder. Ida Westh Hansen og Katrine Vestergaard. 2018.
90. Bjerregrav Sydøst. Bebyggelse fra ældre middelalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2017.

91. Bebyggelse fra førromersk jernalder i Viborgs nordøstlige del. Kamilla Fiedler Terkildsen, Mikael Holdgaard Nielsen, Mikkel Kielsen og Sidsel Wåhlin. 2017.
92. Foulum Hede. Bebyggelse og gravplads fra yngre jernalder, hulbælte fra ældre jernalder, ild-/kogegruberække og bebyggelse fra yngre bronzealder samt gravhøje fra yngre stenalder. Ida Westh Hansen. 2017. (Findes også på engelsk).
93. Neder Kokholm. Bebyggelse fra yngre bronzealder. Katrine Vestergaard. 2017.
94. Sct. Mogens Gade 1. Bebyggelse fra middelalder til 1700-tallet. Morten Valdorff Rasmussen & Lars Agersnap Larsen 2019.
95. Duehøj SV. Bebyggelse fra yngre bronzealder og landsby fra yngre jernalder. Mikkel Kielsen. 2019.
96. Møgelkær II. Bebyggelser yngre bronzealder. Morten V. Rasmussen. 2019.
97. Kalkværksvej. Bebyggelse fra yngre bronzealder. Katrine Vestergaard. 2019.
98. Kvorning 13g. Bebyggelse fra bronzealderen og aktivitetsspor fra stenalderen. Katrine Vestergaard. 2020.

